

УДК 747:027

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.2.21>**Ковтун Ігор Іванович,**

доктор технічних наук,
завідувач кафедри рисунку та проєктної графіки
Хмельницького національного університету
ORCID ID: 0000-0002-1430-6479
Scopus Author ID: 55745306100
ResearcherID: AGG-9383-2022
kovtunih@khnmu.edu.ua

Петрашчук Світлана Анатоліївна,

кандидат технічних наук,
доцент кафедри рисунку та проєктної графіки
Хмельницького національного університету
ORCID ID: 0000-0003-2043-1409
Scopus Author ID: 55745431300
ResearcherID: HTT-2459-2023
petrashchuksv@khnmu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК

Стаття присвячена визначенню ролі образно-концептуальних рішень у формуванні інтер'єру сучасних бібліотек як багатофункціонального предметно-просторового середовища. У дослідженні використано порівняльний, композиційний та семіотичний методи, що дозволяють аналізувати організацію простору, формоутворення інтер'єру та смислове навантаження візуальних образів. Аналіз сучасних бібліотечних інтер'єрів дозволяє простежити формування нових підходів до організації предметно-просторового середовища, що базуються на принципах відкритості, гнучкості та багатофункціональності. Виявлені особливості просторових рішень створюють підґрунтя для визначення ключових принципів формування інтер'єру сучасних бібліотек. У результаті дослідження визначено, що формування інтер'єру сучасної бібліотеки відбувається під впливом трансформації її функціонального призначення – від традиційного книгосховища до багатофункціонального культурно-освітнього середовища. Це зумовлює необхідність комплексного підходу до організації предметно-просторової структури інтер'єру. На основі проведеного аналізу визначено ключові принципи формування інтер'єру сучасних бібліотек. Практична апробація концепції «міста» підтвердила доцільність використання метафоричних моделей у проєктуванні, оскільки вони сприяють формуванню інтуїтивної навігації та емоційно виразного середовища, додають зрозумілості простору та підсилюють взаємодію користувача із середовищем. Більш того, використання джерела творчості та розроблення образно-концептуальних рішень робить дизайн інтер'єру унікальним та актуальним поза часом і швидкоплинними трендами.

Ключові слова: дизайн інтер'єру, бібліотека, предметно-просторове середовище, формоутворення, метафоричні моделі.

Kovtun Igor, Petrashchuk Svitlana. PECULIARITIES OF OBJECT-SPATIAL ENVIRONMENT FORMING INTERIOR DESIGN IN MODERN LIBRARIES

The article is devoted to identifying role of image-conceptual design in forming interior in modern libraries as multifunctional object-spatial environment. The study employs comparative, compositional and semiotic methods, which provide analysis of spatial organization, interior form-making and semantic impact of visual images. Analysis of contemporary library interiors enables understanding formation of new approaches to organization of object-spatial environment, based on the principles of openness, flexibility, and multifunctionality. The identified peculiarities of spatial design found basis for determination of key principles forming interior in modern libraries.

The research results testify that forming interior of modern library is influenced by transformation of its functional purpose – from traditional book repository to multifunctional cultural and educational environment. This stipulates necessity of comprehensive approach to organizing object-spatial structure of interior. Based on the conducted analysis, key principles for shaping interior of modern libraries have been identified.

The practical testing of the “city” concept has confirmed the feasibility of using metaphorical models in design, as they contribute to intuitive navigation and creation of emotionally expressive environment, enhance spatial clarity and strengthen user interaction with the environment. Moreover, application of creative source and development of image-conceptual design make interior design unique and relevant beyond the time and transient trends.

Key words: interior design, library, object-spatial environment, form-making, metaphorical models.

Вступ. Сучасні бібліотеки зазнають суттєвих трансформацій, еволюціонуючи від традиційних книгосховищ до багатофункціональних культурно-освітніх просторів. У цьому контексті зростає значення інтер'єрного дизайну як інструменту формування комфортного, функціонального та емоційно привабливого середовища для різних груп користувачів. Важливою характеристикою таких просторів є їх відповідність концепції «третього місця» – середовища для соціальної взаємодії поза межами дому та роботи [1].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення принципів організації інтер'єру бібліотек як соціокультурних центрів, що функціонують у контексті сучасних змін у способах споживання інформації та комунікації [2].

Водночас сучасні дослідження у сфері дизайну інтер'єру та бібліотекознавства акцентують увагу на необхідності створення гнучких, адаптивних та орієнтованих на користувача просторів, що поєднують функціональні, естетичні та психологічні аспекти [3; 4].

Метою дослідження є визначення ролі образно-концептуальних рішень у формуванні інтер'єру сучасних бібліотек як багатофункціонального предметно-просторового середовища.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами для аналізу є інтер'єри відомих бібліотек світу, що демонструють характерні образно-концептуальні рішення у формуванні предметно-просторового середовища. У дослідженні використано порівняльний, композиційний та семіотичний методи, що дозволяють аналізувати організацію простору, формоутворення інтер'єру та смислове навантаження візуальних образів [5; 6].

Бібліотеки як суспільні сховища пам'яток писемності мають тривалу історію розвитку, що бере початок ще з античних часів. Ранні

бібліотеки формувалися в культурних центрах Стародавнього Сходу та античного світу та виконували функцію накопичення знань. У подальші періоди вони тривалий час залишалися закритими установами. Починаючи з XVII–XIX ст., відбувається їх трансформація у публічні інституції, що виконують просвітницьку та соціальну функції [4].

Еволюція бібліотек від закритих книгосховищ до відкритих публічних просторів зумовлює сучасні підходи до формування їх предметно-просторового середовища. Інтер'єр бібліотеки нині виступає не лише функціональним середовищем, а й засобом формування культурної цінності та виразним художнім образом [7; 8].

Інтер'єр Центральної бібліотеки Oodi (Гельсінкі) сформовано як багаторівневе середовище, організоване відповідно до різних сценаріїв використання [9]. Простір поєднує відкритість планування з чітким функціональним зонуванням, забезпечуючи перехід від активних до тихих зон. Використання деревини та значних площ скління формує теплу атмосферу, природне освітлення і візуальний зв'язок із міським середовищем. Верхній рівень, організований як відкрита читальна зала, вирізняється плавною пластикою форм і сприяє неформальному характеру перебування користувачів. Інтер'єр бібліотеки можна розглядати як інтегроване середовище, що поєднує функції навчання, відпочинку та соціальної взаємодії, формуючи комфортний користувацький досвід (рис. 1).

Інтер'єр бібліотеки Dokk1 (Орхус, Данія) відображає сучасні тенденції формування відкритого та інтерактивного простору. Планувальна структура характеризується відсутністю жорсткого зонування, що забезпечує вільний рух користувачів і гнучкість використання середовища. Значна увага приділяється організації зон комунікації, групової

Рис. 1. Інтер'єр Центральної бібліотеки Oodi: організація багаторівневого простору та функціонального зонування (Гельсінкі, Фінляндія)

роботи та неформальної діяльності, що формує динамічний характер інтер'єру. Використання сучасних матеріалів, кольорових акцентів та інтерактивних елементів сприяє

залученню різних вікових груп [10]. Інтеграція ігрових і навчальних функцій підсилює пізнавальну активність користувачів, що дозволяє розглядати бібліотеку як адаптивну платформу для соціальної взаємодії та колективної діяльності (рис. 2).

Рис. 2. Інтер'єр бібліотеки Dokk1: відкритість простору та організація соціально-комунікативних зон (Орхус, Данія)

Інтер'єр бібліотеки Tianjin Binhai (Китай) вирізняється виразною образно-концептуальною ідеєю, заснованою на використанні хвилястих форм, що формують як просторову структуру, так і книжкові полиці. Простір організовано як єдину безперервну систему з плавними переходами архітектурних елементів, що створює ефект динамічного середовища. Центральним композиційним елементом є сферичний атриум, навколо якого вибудовується багаторівнева структура інтер'єру [11]. Такий підхід підсилює візуальну виразність і емоційне сприйняття простору, формуючи унікальну ідентичність бібліотеки та демонструючи інтеграцію

Рис. 3. Інтер'єр бібліотеки Tianjin Binhai: пластика форм та організація багаторівневого простору (Тяньцзінь, Китай)

функціональних і декоративних елементів у єдину композиційну систему (рис. 3).

Інтер'єр бібліотеки *Biblioteca Vasconcelos* (Мехіко, Мексика) вирізняється масштабністю та складною просторовою структурою, що формує виразний архітектурний образ. Характерною особливістю є підвісні книжкові стелажи, які створюють ефект «плаваючих» об'ємів. Індустріальна естетика, поєднана з великою висотою приміщень і вираженою вертикальною композицією, підсилює відчуття просторової глибини [12]. Такий підхід формує виразний інтер'єр і підсилює візуальне сприйняття простору (рис. 4).

Інтер'єр Центральної бібліотеки Сієтла вирізняється складною геометрією та інноваційною організацією простору, що

відображає сучасні підходи до бібліотечного дизайну [13]. Планувальна структура базується на принципі функціонального розширення, у межах якого різні зони поєднані в єдину систему безперервними маршрутами руху. Використання кольорових акцентів, нестандартних форм і відкритих просторів сприяє інтуїтивній навігації та активному користувацькому досвіду. Інтер'єр демонструє інтеграцію інформаційних, освітніх і соціальних функцій у межах єдиного простору (рис. 5).

Інтер'єр бібліотеки *Deichman Bjørvika* (Осло, Норвегія) вирізняється відкритістю, багаторівневістю та прозорістю просторової організації. Основу композиції становить центральний атриум, який забезпечує візуальні зв'язки між поверхами та рівномірне

Рис. 4. Інтер'єр бібліотеки *Biblioteca Vasconcelos*: підвісні конструкції та вертикальна організація простору (Мехіко, Мексика)

Рис. 5. Інтер'єр Центральної бібліотеки Сієтла: інноваційна організація простору та складна геометрія (Сієтл, США)

природне освітлення. Простір організовано як гнучку систему функціональних зон, що інтегрують освітні, культурні та соціальні функції. Використання світлих матеріалів і скляних поверхонь формує легке сучасне середовище [14].

Інтер'єр бібліотеки функціонує як відкрита платформа для комунікації та взаємодії користувачів (рис. 6).

Аналіз сучасних бібліотечних інтер'єрів дозволяє простежити формування нових підходів до організації предметно-просторового середовища, що базуються на принципах відкритості, гнучкості та багатофункціональності. Виявлені особливості просторових рішень створюють підґрунтя для визначення ключових принципів формування інтер'єру сучасних бібліотек.

Результати. У результаті дослідження визначено, що формування інтер'єру сучасної бібліотеки відбувається під впливом трансформації її функціонального призначення – від традиційного книгосховища до багатофункціонального культурно-освітнього середовища. Це зумовлює необхідність комплексного підходу до організації предметно-просторової структури інтер'єру.

На основі проведеного аналізу визначено ключові принципи формування інтер'єру сучасних бібліотек.

Функціональна багатозональність – передбачає поділ простору на зони різної активності (індивідуальне читання, групова робота, комунікація, відпочинок), що забезпечує ефективне використання середовища [15; 6].

Ергономічна адаптивність – полягає у створенні комфортних умов для користувачів з урахуванням антропометричних, фізіологічних і психологічних характеристик [6].

Гнучкість і трансформованість простору – реалізується через використання мобільних меблів і універсальних конструктивних рішень, що дозволяють змінювати функціональне наповнення інтер'єру [15; 16].

Психоемоційний комфорт – досягається завдяки застосуванню природного освітлення, екологічних матеріалів і гармонійних колористичних рішень [6].

Композиційна цілісність – забезпечує узгодженість елементів інтер'єру через пропорції, масштаб, ритм і візуальні акценти.

Аналіз сучасних бібліотек підтверджує реалізацію цих принципів у практиці проектування. Важливим результатом дослідження є обґрунтування ролі образно-концептуального підходу у формуванні інтер'єру сучасної бібліотеки.

Важливим результатом дослідження є обґрунтування ролі образно-концептуаль-

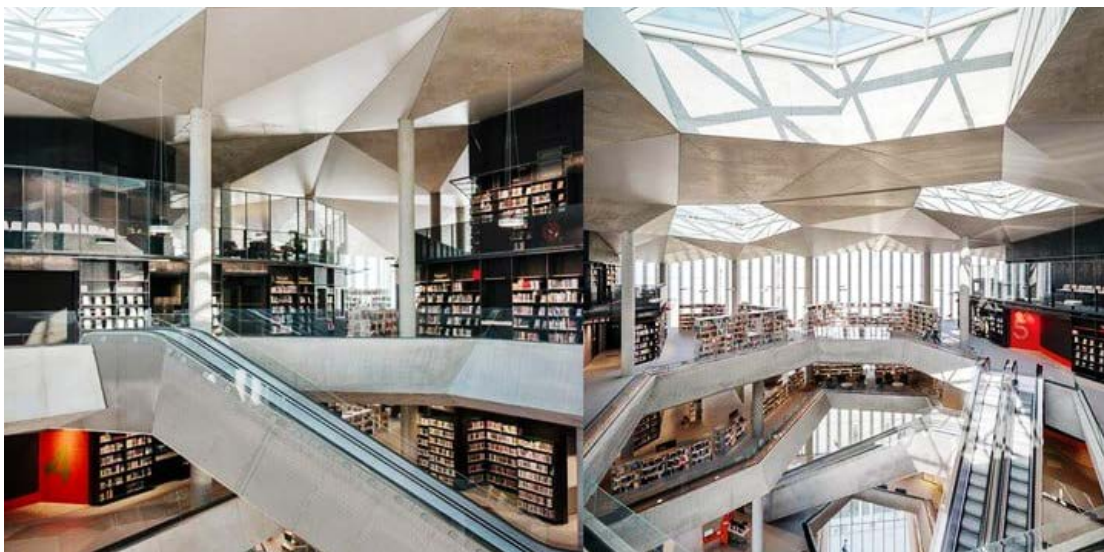

Рис. 6. Інтер'єр бібліотеки Deichman Bjørvika: відкритість простору та інтеграція функціональних зон (Осло, Норвегія)

Рис. 7. Дизайн-проект бібліотеки: образно-концептуальне рішення «Старе місто» (м. Хмельницький). Автор дизайн-проекту: Лучкова Р.

ного підходу у формуванні інтер'єру сучасної бібліотеки.

Як приклад практичної апробації запропонованих принципів розглянуто авторський дизайн-проект бібліотеки (рис. 7), виконаний із використанням творчого джерела «Старе місто». Концепція базується на інтерпретації бібліотечного простору як умовної моделі урбаністичного середовища, у межах якої функціональні зони відповідають структурним елементам міста. Простір організовано за аналогією з міською структурою: комунікаційні зони інтерпретуються як «вулиці», відкриті простори – як «площі», зони читання – як «тихі квартали», а функціональні осередки – як локальні центри активності.

Такий підхід забезпечує інтуїтивно зрозумілу навігацію, сприяє орієнтації користувачів у просторі та формує виразне середовище. Наведений приклад демонструє можливості застосування образно-концептуального підходу в проектуванні інтер'єру бібліотек.

Формування предметно-просторового середовища досягнуто цілеспрямованим застосуванням композиційних засобів, зокрема тектоніки, пропорцій, метроритмічних закономірностей, масштабності, пластики, силуету та кольору.

Проект інтер'єру обласної бібліотеки орієнтований на дитячу аудиторію (учні 5–9 класів), що зумовило вибір образно-концептуального рішення. Використання

ідеї «міста» як моделі організації простору сприяє формуванню інтерактивного та пізнавально-насиченого середовища. Просторові елементи інтерпретуються як складові міського середовища, що створює ігровий сценарій взаємодії та полегшує орієнтацію користувачів у просторі.

Такий підхід підвищує зацікавленість користувачів і формує позитивне сприйняття бібліотеки як відкритого та сучасного середовища.

Отримані результати підтверджують, що сучасний бібліотечний інтер'єр формується як гнучка, багатофункціональна та образно насичена система, яка поєднує освітні, соціальні та культурні функції. Використання джерел творчості та образно-концептуальних рішень забезпечує формування унікального інтер'єру, здатного зберігати актуальність поза межами короточасних дизайнерських тенденцій.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що сучасний інтер'єр бібліотеки формується як відповідь на трансформацію її функції – від книгосховища до відкритого

культурно-комунікаційного середовища. Це зумовлює перехід до гнучкої, багатозональної та орієнтованої на користувача організації простору.

Встановлено, що ефективність бібліотечного інтер'єру визначається не лише функціональними та ергономічними характеристиками, а й цілісністю образно-концептуального рішення, яке забезпечує зрозумілість простору та підсилює взаємодію користувача з середовищем.

Практична апробація концепції «міста» підтвердила доцільність використання метафоричних моделей у проектуванні, оскільки вони сприяють формуванню інтуїтивної навігації та емоційно виразного середовища. Більш того, використання джерела творчості та розроблення образно-концептуальних рішень робить дизайн інтер'єру унікальним та актуальним поза часом і швидкоплинними трендами. Отже, бібліотечний інтер'єр доцільно розглядати як цілісну образну систему, що поєднує функціональні, соціальні та культурні аспекти.

Література:

1. Oldenburg, Ray. *The Great Good Place*. New York: Marlowe & Company, 1999. 338 p.
2. Соколов, В. О. *Бібліотека як соціокультурний інститут сучасного суспільства*. Київ: НБУВ, 2018. 312 с.
3. Watson, Les. *Better Library and Learning Space: Projects, Trends and Ideas*. London: Facet Publishing, 2013. 208 p.
4. Harris M. H. *History of Libraries in the Western World*. 4th ed. Lanham : Scarecrow Press, 1999. 325 p.
5. McDonald A. *The Ten Commandments Revisited: The Qualities of Good Library Space* // *LIBER Quarterly*. 2006. Vol. 16, No. 2.
6. Abouelela A. *Towards a Better Interior Design for the Academic Library* // *Designs*. 2022. Vol. 6, No. 3. Article 47.
7. Applegate R. *The Library Is for Studying: Student Preferences for Study Space* // *The Journal of Academic Librarianship*. 2009. Vol. 35, No. 4. P. 341–346.
8. Beckers R., van der Voordt T., Dewulf G. *Why Do They Study There? Diary Research into Students' Learning Space Choices in Higher Education* // *Higher Education Research & Development*. 2016. Vol. 35, No. 1. P. 142–157.
9. ALA Architects. *Oodi Central Library* [Електронний ресурс]. URL: <https://oodihelsinki.fi/en/what-is-oodi/architecture/> (дата звернення: 20.03.2026).
10. Dokk1. *Aarhus Main Library* [Електронний ресурс]. URL: <https://www.dokk1.dk/english> (дата звернення: 20.03.2026).
11. MVRDV. *Tianjin Binhai Library* [Електронний ресурс]. URL: <https://www.mvrdv.com/projects/246/tianjin-binhai-library> (дата звернення: 21.03.2026).
12. Architectuul. *Biblioteca Vasconcelos* [Електронний ресурс]. URL: <https://architectuul.com/architecture/vasconcelos-library> (дата звернення: 30.03.2026).
13. ArchDaily. *Seattle Central Library / OMA + LMN* [Електронний ресурс]. URL: <https://www.archdaily.com/11651/seattle-central-library-oma-lmn> (дата звернення: 29.03.2026).
14. Visit Norway. *Deichman Bjørvika Library (Oslo Public Library Main Branch)* [Електронний ресурс]. URL: <https://www.visitnorway.com/listings/deichman-bj%C3%B8rvika-oslo-public-library-main-branch/224381/> (дата звернення: 29.03.2026).

15. McDonald A. The Ten Commandments Revisited: The Qualities of Good Library Space // *IFLA Library Building Guidelines: Developments & Reflections*. Berlin: K. G. Saur, 2007. P. 13–29.
16. Rumilets T. Media Library as a Progressive Multifunctional Space // *Architectural Studies*. 2019. Vol. 5, No. 2. P. 93–101.

References:

1. Oldenburg, R. (1999). *The great good place*. New York, NY: Marlowe & Company.
2. Sokolov, V. O. (2018). *Biblioteka yak sotsiokul'turny instrytut suchasnoho suspil'stva* [Library as a socio-cultural institution of modern society]. Kyiv, Ukraine: NBUV.
3. Watson, L. (2013). *Better library and learning space: Projects, trends and ideas*. London, UK: Facet Publishing.
4. Harris, M. H. (1999). *History of libraries in the western world* (4th ed.). Lanham, MD: Scarecrow Press.
5. McDonald, A. (2006). The ten commandments revisited: The qualities of good library space. *LIBER Quarterly*, 16(2).
6. Abouelela, A. (2022). Towards a better interior design for the academic library. *Designs*, 6(3), Article 47. <https://doi.org/10.3390/designs6030047>
7. Applegate, R. (2009). The library is for studying: Student preferences for study space. *The Journal of Academic Librarianship*, 35(4), 341–346. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2009.04.003>
8. Beckers, R., van der Voordt, T., & Dewulf, G. (2016). Why do they study there? Diary research into students' learning space choices in higher education. *Higher Education Research & Development*, 35(1), 142–157. <https://doi.org/10.1080/07294360.2015.1063917>
9. ALA Architects. (n.d.). Oodi Central Library. Retrieved March 20, 2026, from <https://oodihelsinki.fi/en/what-is-oodi/architecture/>
10. Dokk1. (n.d.). Aarhus Main Library. Retrieved March 20, 2026, from <https://www.dokk1.dk/english>
11. MVRDV. (n.d.). Tianjin Binhai Library. Retrieved March 21, 2026, from <https://www.mvrdv.com/projects/246/tianjin-binhai-library>
12. Architectuul. (n.d.). Biblioteca Vasconcelos. Retrieved March 30, 2026, from <https://architectuul.com/architecture/vasconcelos-library>
13. ArchDaily. (n.d.). Seattle Central Library / OMA + LMN. Retrieved March 29, 2026, from <https://www.archdaily.com/11651/seattle-central-library-oma-lmn>
14. Visit Norway. (n.d.). Deichman Bjørvika Library (Oslo Public Library Main Branch). Retrieved March 29, 2026, from <https://www.visitnorway.com/listings/deichman-bj%C3%B8rvika-oslo-public-library-main-branch/224381/>
15. McDonald, A. (2007). The ten commandments revisited: The qualities of good library space. In *IFLA Library Building Guidelines: Developments & Reflections* (pp. 13–29). Berlin, Germany: K. G. Saur.
16. Rumilets, T. (2019). Media library as a progressive multifunctional space. *Architectural Studies*, 5(2), 93–101.

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)